

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 marca 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak (przewodniczący)

SSN Halina Kiriło

SSN Zbigniew Korzeniowski (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania J. B.
od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno - Rentowego MSWiA w Warszawie
o wysokość emerytury policyjnej,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 27 marca 2025 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie
z dnia 9 lutego 2023 r., sygn. akt III AUa 677/22,

oddala skargę kasacyjną.

Halina Kiriło Jolanta Frańczak Zbigniew Korzeniowski
[SOP]

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Lublinie wyrokiem z 9 lutego 2023 r. oddalił apelację
pozwanego Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego MSWiA w Warszawie od
wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie z 13 maja 2022 r., który uwzględnił odwołanie

ubezpieczonego J. B. i zmienił decyzję pozwanego z 23 października 2017 r. i przyznał mu prawo do ustalenia wysokości emerytury od 1 listopada 2017 r. z pominięciem art. 15c ust. 3 ustawy z 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej i ich rodzin, a dalej idące odwołanie oddalił.

Sąd Okręgowy w Lublinie ustalił, że J.B. 1 grudnia 1985 r. został przyjęty do służby w MO i mianowany funkcjonariuszem w okresie służby przygotowawczej na stanowisku inspektora Wydziału II SB w WUSW w B. W trakcie służby ukończył Podyplomowe Studium Oficerskie ASW w W. w okresie od 3 listopada 1986 r. do 18 lipca 1987 r. Od 23 lipca 1987 r. został skierowany do jednostki macierzystej, a 1 grudnia 1988 r. mianowany funkcjonariuszem stałym. Wydział II WUSW zajmował się pracą kontrwywiadowczą. Ubezpieczony w toku służby od początku został skierowany do wykonywania zadań operacyjnych, które polegały na zwalczaniu działalności obcych wywiadów. Otrzymywał dodatek za znajomość języka bułgarskiego, a w pracy wykorzystywał ponadto znajomość języków rosyjskiego i angielskiego. Po ukończeniu studium osiągał wyróżniające wyniki w pracy operacyjnej. Wykorzystywał osobowe źródła informacji. Został zwolniony ze służby w SB 31 lipca 1990 r., po czym od 1 sierpnia 1990 r. podjął służbę w UOP, a od 28 czerwca 2002 r. w ABW. Ze służby w ABW został zwolniony 31 stycznia 2017 r. Od 1 lutego 2017 r. przyznano mu prawo do emerytury. Ustalając wysokość świadczenia organ przyjął wskaźnik podstawy wymiaru wynoszący 75%, który uległ zwiększeniu o 12,50%.

10 października 2017 r. Instytut Pamięci Narodowej - Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu sporządziła informację o przebiegu służby nr [...], zgodnie z którą J.B. w okresie od 1 grudnia 1985 r. do 31 lipca 1990 r. pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy. Informacja ta stała się podstawą wydania zaskarżonej decyzji z 23 października 2017 r. Ustalając wysokość emerytury organ przyjął 0% podstawy wymiaru za okres służby w niej wskazany. Nadto organ uwzględnił okresy pełnienia służby w ABW i UOP w wymiarze 26 lat i 6 miesięcy,

zwiększenie po 0,5% za każdy rok służby wymiarze 25 lat, a także okresy nieskładkowe przed służbą w wymiarze 5 lat (...).

Sąd Okręgowy stwierdził, że nowe zasady ustalania wysokości emerytury na podstawie regulacji obowiązującej od 1 stycznia 2017 r. są uprawnione tylko w zakresie obniżenia emerytur na podstawie art. 15c ust. 1 pkt 1 w zw. z art. 13b ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy, jednak nie na podstawie art. 15c ust. 3 tej ustawy. Zgodnie z konstytucyjnymi zasadami sprawiedliwości społecznej oraz elementarnej (zwykłej) przyzwoitości celem uchwalonej w 2016 r. nowelizacji było dostosowanie wysokości świadczeń z zaopatrzenia emerytalnego funkcjonariuszy służb mundurowych - tylko za okresy służby polegającej na sprzeniewierzeniu się wartościom niepodległościowym, wolnościowym i demokratycznym - do poziomu świadczeń nabywanych z powszechnego systemu emerytalnego, bez dalszej możliwości korzystania z przywilejów niesłusznie, niegodnie lub niegodziwie uzyskanych z tytułu i okresów pełnienia w latach 1944-1990 służby w organach bezpieczeństwa państwa totalitarnego. Sporna legislacja (art. 15c, art. 22a ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy) nie stanowi jakiegokolwiek naruszenia powszechnej zasady równości lub proporcjonalności świadczeń uzyskiwanych z zaopatrzenia emerytalnego służb mundurowych przez osoby pełniące służbę na rzecz totalitarnego państwa, które stosowały bezprawne, niegodne lub niegodziwe akty lub metody przemocy politycznej wobec innych obywateli, w porównaniu do standardów świadczeń uzyskiwanych z powszechnego systemu ubezpieczenia społecznego. Sąd uznał, że wnioskodawca pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa w okresie od 1 grudnia 1985 r. do 31 lipca 1990 r., pracując w Wydziale II SB WUSW w B. Bez wątpienia podczas służby w tym wydziale wypełniał zadania kontrwywiadowcze, zajmował się działalnością polegającą na tworzeniu siatki tajnych współpracowników, a z wykorzystaniem uzyskanych od nich informacji mógł wykonywać działania operacyjne. W swojej pracy kierował się sumiennością, za co był pochwalany i dodatkowo nagradzany. Znacząco przyczyniał się zatem do utrwalania ustroju totalitarnego, a jego praca służyła realizowaniu działalności niezgodnej z akceptowanymi standardami ustrojowymi. Świadomie i dobrowolnie wypełniał więc zadania państwa totalitarnego, uczestnicząc w systemie zniewolenia i stosowania represji politycznych wobec osób nieprzychylnych ówczesnej władzy.

Jednocześnie w toku procesu nie obalił domniemania ustawowego, o którym wspomniano wyżej. Wobec tego, w oparciu o treść art. 15c ust. 1 pkt 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy, zasadne stało się ustalenie wnioskodawcy wysokości emerytury policyjnej poprzez „wyzerowanie” wskaźnika za okres wykonywania służby na rzecz totalitarnego państwa.

Jednocześnie Sąd Okręgowy uznał, że niezasadnie zastosowano w stosunku do wnioskodawcy przepis art. 15c ust. 3 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy. Zastosowanie przepisu skutkowałoby tym, że okres pracy wnioskodawcy przypadający poza służbą na rzecz totalitarnego państwa w wymiarze łącznym 31 lat i 6 miesięcy (w tym 25 lat i 6 miesięcy służby w UOP i ABW) w ogóle nie miałoby znaczenia przy ustalaniu wysokości jego emerytury. Już okres tej służby pozwala bowiem na samodzielne ustalenie wnioskodawcy wskaźnika podstawy wymiaru świadczenia na poziomie 75%. W ocenie Sądu Okręgowego stosowanie art. 15c ust. 3 ustawy powoduje zatem niesłuszne „ukaranie” nie za okres pracy na rzecz totalitarnego państwa, tylko za okres pracy poza taką służbą. Stosowanie tego przepisu w przypadku ubezpieczonego nie stanowi więc realizacji zasad sprawiedliwości społecznej, ale jest w istocie sankcją karną i dyskryminacją. Nie można bowiem nie zauważyć, że ustawodawca wprowadzając przepis art. 15c ust. 3 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy nie różnicował osób, które przez cały okres swojej służby pracowały na rzecz totalitarnego państwa, jak i osób, które „wypracowały” emeryturę poza taką służbą. Zdaniem Sądu orzekającego, takie rozwiązanie ustawowe nie powinno mieć miejsca w państwie prawa, gdyż jest ewidentnie sprzeczne z zasadą zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa i zasadą sprawiedliwości społecznej, o czym mowa w art. 2 Konstytucji RP. Nie można przy tym nie poprzeć tak zajętego stanowiska poglądem prezentowanym przez Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 11 maja 2007 r. (K 2/07), który podniósł, że „likwidując spuściznę po totalitarnych systemach komunistycznych, demokratyczne państwo oparte na rządach prawa musi stosować środki formalnoprawne takiego państwa. Nie może stosować żadnych innych środków, ponieważ wówczas nie byłoby lepsze od totalitarnego reżimu, który ma zostać całkowicie zlikwidowany. Demokratyczne państwo oparte na rządach prawa dysponuje wystarczającymi środkami, aby zagwarantować, że sprawiedliwości

stanie się zadość, a winni zostaną ukarani. Nie może ono jednak i nie powinno zaspokajać żądz zemsty, zamiast służyć sprawiedliwości.

Z tych względów Sąd Okręgowy zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał J.B. prawo do ustalenia wysokości emerytury policyjnej od 1 października 2017 r. z pominięciem art. 15c ust. 3 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy. Jednocześnie w pozostałej części, w której wnioskodawca domagał się pominięcia również art. 15c ust. 1 pkt 1 ustawy odwołanie podlegało oddaleniu z przyczyn wyżej wskazanych.

Sąd Apelacyjny w uzasadnieniu oddalenia apelacji pozwanego za nietrafny uznał zarzut naruszenia art. 15c ust.3 ustawy zaopatrzeniowej. Zgodnie z art. 12 ust. 1 ustawy emerytura policyjna przysługuje funkcjonariuszowi zwolnionemu ze służby, który w dniu zwolnienia posiada 15 lat służby w policji, wliczając w to okresy równorzędne wymienione w art. 13 ustawy. W świetle tej podstawowej regulacji dotyczącej zasad nabywania emerytury policyjnej wnioskodawca (wyłączając okres 4 lat i 8 miesięcy służby na rzecz totalitarnego państwa) ma 26 lat i 6 miesięcy służby w UOP i ABW. Oznacza to, że podstawowego przywileju emerytalnego polegającego na możliwości przejścia na emeryturę po 15 latach służby ze świadczeniem wynoszącym co najmniej 40% podstawy jego wymiaru nie nabył z tytułu służby na rzecz totalitarnego państwa lecz z tytułu służby polegającej na strzeżeniu bezpieczeństwa obywateli oraz bezpieczeństwa i porządku publicznego. Zarazem norma art. 15c ustawy stanowi, że w przypadku osoby, która pełniła służbę na rzecz totalitarnego państwa wysokość emerytury obliczana jest na zasadach wskazanych w tym przepisie. Mając na względzie cel ustawy oraz fakt posiadania przez wnioskodawcę ponad 15 letniego okresu służby w Policji należy zwrócić uwagę na niespójność systemową przepisów ustawy z 8 lutego 1994 r. jak również sprzeczność niektórych jej unormowań z deklarowanym celem, którym jest pozbawienie przywilejów emerytalnych funkcjonariuszy policji, którzy nabyli je z tytułu służby na rzecz totalitarnego państwa. Dyrektywy systemowe opierają się na założeniu, że poszczególne normy prawne stanowią składnik spójnego systemu, mają więc nie dopuścić do uznania norm wzajemnie niezgodnych. Tymczasem z jednej strony przepis art. 12 ustawy gwarantuje funkcjonariuszowi pełniącemu służbę w policji emeryturę po 15 latach służby w wysokości określonej w art. 15 ust. 1, z drugiej zaś

przepis art. 15c ust. 3 stanowi, że emerytura osoby pełniącej służbę na rzecz totalitarnego państwa nie może być wyższa niż miesięczna kwota przeciętnej emerytury wypłacanej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Z literalnego brzmienia tego przepisu wynika, że należy zastosować powyższy mechanizm obniżający świadczenie do każdego funkcjonariusza także takiego, który nie nabył podstawowego przywileju emerytalnego wskazanego w art. 12 z tytułu służby na rzecz totalitarnego państwa. Oznaczałoby to, że nie wpływający na spełnienie przesłanek do nabycia prawa do emerytury okres służby na rzecz totalitarnego państwa uzasadnia zastosowanie w/w mechanizmu. Wykładnia językowa tego przepisu stoi jednak w sprzeczności zarówno z celem ustawy, którym jest obniżenie świadczeń tym, którzy nabyli przywilej emerytalny z tytułu służby na rzecz totalitarnego państwa jak i z brzmieniem gwarancyjnych przepisów art. 12, 15 ust. 1, jak również art. 15c ust. 1, który odsyła do stosowania art. 15 ust. 1 ustawy. Mechanizm określony w art. 15c ust. 3 w istocie niweczy uprawnienie funkcjonariusza do przyjęcia przy ustalaniu podstawy wymiaru świadczenia okresów, co do których ustawa nakazuje przyjąć wskaźnik 1,3 lub 2,6.

Wskazane w art. 12 w zw. z art. 15 ust. 1 ustawy przywileje emerytalne funkcjonariusza policji są ściśle związane z pełnieniem służby z narażeniem na utratę życia lub zdrowia. Jakkolwiek żaden z systemów emerytalnych w Polsce nie jest oparty na zasadzie ekwiwalentności, to jednak regulacje ustawowe dotyczące przesłanek nabycia prawa do świadczenia emerytalnego mają charakter gwarancyjny i majątkowy. Funkcjonariusz, który podejmuje się pełnienia odpowiedzialnej służby ma prawo liczyć, że po spełnieniu wymaganych przez ustawę przesłanek będzie miał po zwolnieniu ze służby prawo do godziwego świadczenia odpowiadającego warunkom pełnienia służby. Przyznanie określonego przywileju jest bowiem zawsze w korelacji z nałożonym uprzednio określonym szczególnym obowiązkiem. Uprawnienie emerytalne jest zarazem istotnym uprawnieniem majątkowym i jak to wskazuje sam tytuł ustawy jest zaopatrzeniem funkcjonariusza po zwolnieniu ze służby, obliczonym według korzystnych zasad wynikających z ustawy, a związanym doniosłością zadań pełnionych przez niego w czasie służby. W świetle powyższych uwag należy mieć na widoku także regulacje konstytucyjne zawarte w art. 64 i 23. Jest istotną dyrektywą interpretacyjną dokonywanie wykładni

w taki sposób, aby - o ile stosowane metody wykładni na to pozwalają - uzyskać wynik wyrażający się w pełnej zgodności dekodowanej normy z unormowaniami Konstytucji.

Poprzestanie na jedynie językowej wykładni przepisu art. 15c ust. 3 ustawy pozostawałoby w kolizji z art. 64 Konstytucji albowiem mimo nabycia emerytury na podstawie służby w policji, a nie z tytułu służby na rzecz totalitarnego państwa prowadzi do istotnego, nieuzasadnionego celem ustawy obniżenia świadczenia emerytalnego. W istocie stanowi to arbitralne i nieuzasadnione odjęcie przysługującego wnioskodawcy dotychczas z mocy ustawy uprawnienia majątkowego. Należy przy tym podkreślić - na co zresztą zwraca uwagę sam autor uzasadnienia projektu ustawy na stronie 5 - że rozwiązania zawarte w noweli z dnia 16 grudnia 2016 r. nie mogą mieć charakteru represyjnego. Natomiast wykładnia art. 15c ust. 3 zgodnie z którą każdy nawet bardzo krótki okres służby na rzecz totalitarnego państwa, nie wpływający przy tym na spełnienie przez funkcjonariusza przesłanki wskazanej w art. 12 ustawy prowadzi do obniżenia mu świadczenia emerytalnego w sposób określony w przepisie nie ma żadnego uzasadnienia ani w celu ustawy ani też w preferowanych wartościach sprawiedliwości społecznej. Stanowiłoby to nieuzasadnione naruszenie słusznie nabytego przez wnioskodawcę prawa za okresy niestanowiące służby na rzecz totalitarnego państwa. W świetle przywoływanych przez projektodawcę w uzasadnieniu projektu zasad sprawiedliwości społecznej nie ma żadnych racji do pozbawiania funkcjonariusza policji świadczenia emerytalnego w wysokości przysługującej mu z tytułu służby w policji. Zasadne jest jedynie - zgodnie z ustawą - obniżenie mu podstawy wymiaru do 0% za okresy służby na rzecz totalitarnego państwa, co w niniejszym stanie faktycznym miało miejsce. Zastosowanie mechanizmu wskazanego w art. 15c ust.3 w stosunku do takiego funkcjonariusza stanowiłoby w istocie rodzaj nieproporcjonalnej sankcji za to, że podjął się służby na rzecz totalitarnego państwa.

Uznając, że w stosunku do wnioskodawcy doszło do przyjęcia 0% podstawy wymiaru za okresy pełnienia służby na rzecz totalitarnego państwa pojawia się także kwestia uzgodnienia treści art. 15c ust. 3 ustawy z konstytucyjną zasadą równości. Nie sposób bowiem wskazać istotnej różnicy w aspekcie spełnienia przesłanek do nabycia emerytury w wysokości określonej w art. 15 ust. 1 między funkcjonariuszami,

z których każdy posiada co najmniej 15 letni okres służby w Policji pełnionej w tożsamyh warunkach, w narażeniu na utratę życia i zdrowia. Nie widać tu przesłanek do zróżnicowania ich sytuacji majątkowej. Pełnienie służby na rzecz ochrony bezpieczeństwa obywateli oraz bezpieczeństwa i porządku publicznego stanowi dla wszystkich funkcjonariuszy realizację ich „świadczenia” za które mają prawo spodziewać się ustalonego według tych samych zasad zaopatrzenia emerytalnego. W świetle powyższych zasad konstytucyjnych i przy uwzględnieniu metod wykładni systemowej, celowościowej i aksjologicznej należy dokonać takiej wykładni art. 15c ust. 3 ustawy, zgodnie z którą przepis ten nie ma zastosowania do funkcjonariusza, który nie nabył emerytury z tytułu służby na rzecz totalitarnego państwa, a okres tej służby jest jedynie okresem dodatkowym nie wpływającym na nabycie prawa do świadczenia. Zaprezentowana wyżej prokonstytucyjna wykładnia zwalnia Sąd II instancji od ustosunkowania się do kwestii możliwości pominięcia w danym stanie faktycznym przepisu ustawy ze względu na jego sprzeczność z przepisami Konstytucji.

W skardze kasacyjnej zarzucono naruszenie prawa materialnego:

1) art. 15c ust. 3 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz.U. z 2022 r., poz. 1626) zwanej dalej „*ustawą zaopatrzeniową*” poprzez błędną wykładnię w/w przepisu i przyjęcie, że w/w przepis nie ma zastosowania do funkcjonariusza, który nie nabył emerytury z tytułu służby na rzecz totalitarnego państwa, a okres tej służby jest jedynie okresem dodatkowym nie wpływającym na nabycie prawa do świadczenia, w sytuacji gdy w/w przepis ma zastosowanie do każdego funkcjonariusza, który „*pełnił służbę na rzecz państwa totalitarnego*”,

2) art. 15c ust. 3 w związku z art. 13b ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej poprzez niezastosowanie w/w przepisu w niniejszej sprawie, w sytuacji gdy Sąd Apelacyjny ustalił, że Odwołujący w okresie od 1.12.1985 r. do 31.07.1990 r. pełnił służbę na rzecz państwa totalitarnego w rozumieniu art. 13b ustawy zaopatrzeniowej,

3) art. 12 ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej poprzez niewłaściwe zastosowanie, to jest poddanie weryfikacji okresów wysługi emerytalnej oraz istnienia prawa Odwołującego do emerytury policyjnej w sytuacji, gdy bezsporne było, iż Odwołującemu przysługuje prawo do tego świadczenia, zaś przedmiotem postępowania w sprawie była weryfikacja prawidłowości ponownego ustalenia wysokości emerytury policyjnej na podstawie art. 15c ust. 1 i 3 ustawy zaopatrzeniowej,

4) art. 178 ust. 1 w zw. z art. 188 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. () poprzez ich błędną wykładnię i odmowę uznania mocy obowiązującej ustawy zaopatrzeniowej w zakresie regulacji art. 15c ust. 3 w związku z art. 13b ustawy zaopatrzeniowej.

Pozwany wniósł o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania albo o jego zmianę i oddalenie odwołania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzuty skargi kasacyjnej nie uzasadniają jej wniosków, gdyż zaskarżony wyrok odpowiada prawu.

Art. 15c ust. 3 ustawy podlega wykładni. Zakaz wykładni nie wynika z tego, że przepis ten jest częścią nowej regulacji i holistycznie ma zastosowanie do osób, które pełniły służbę na rzecz totalitarnego państwa (art. 13b w zw. z art. 15c ust. 3), ani z tego, że ubezpieczony pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa (art. 15c ust. 1 pkt 1 w związku z art. 13b), co wynika z prawomocnego orzeczenia w tej sprawie (powód nie wniósł apelacji i skargi kasacyjnej).

Oba unormowania zostały rozważone przez Sąd powszechny.

Sąd Apelacyjny właściwie rozróżnił ich znaczenie w niespornym stanie faktycznym. Zasadnie uwzględnił apelację w części dotyczącej art. 15c ust. 1 pkt 1 ustawy, czyli tzw. zerowania i zasadnie nie uwzględnił apelacji w części dotyczącej art. 15c ust. 3 ustawy, czyli tzw. gilotyny.

Stanowisko Sądu Apelacyjnego jest trafne, jako że jest zgodne z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego co do art. 15c ust. 3 ustawy.

J.B. ma prawo ustalenia wysokości emerytury policyjnej bez stosowania art. 15c ust. 3, gdyż ze względu na znaczny okres służby nie objęty art. 13b („*służba na rzecz totalitarnego państwa*”) redukcja wysokości emerytury na podstawie art. 15c ust. 3 nie może mieć zastosowania.

1. Ocena zgodności ustawy z Konstytucją należy do Trybunału Konstytucyjnego. Zasadnicze zatem kwestie materialne i procesowe wynikają z potrzeby oceny konstytucyjności spornej regulacji, w której Sąd Najwyższy nie powinien ostatecznie zastępować Trybunału Konstytucyjnego, nie tylko ze względów ustrojowych, ale także dlatego, że wyrok Trybunału stanowi samodzielną podstawę wznowienia postępowania w sprawie prawomocnie zakończonej (art. 401¹ k.p.c.).

Jednak dotychczasowa sytuacja braku odpowiedzi Trybunału Konstytucyjnego w sprawie P 4/18 na pytanie prawne Sądu Okręgowego w Warszawie nie zwalnia Sądu Najwyższego z zapewnienia ubezpieczonym prawa do sądu, a więc także prawa do rozpatrzenia sprawy (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP), co uzasadnia samodzielną ocenę zgodności ustawy zwykłej z ustawą zasadniczą, dla ustalenia właściwej normy prawnej w spornych kwestiach.

Wprawdzie Sąd Najwyższy postanowieniem z 17 stycznia 2024 r., sygn. akt I USKP 104/23, skierował pytanie do Trybunału Konstytucyjnego - czy art. 15c ust. 3 i art. 22a ust. 3 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 1280) jest zgodny z art. 2, art. 32, art. 64 i art. 67 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej? - to jednak mimo upływu ponad roku nie ma informacji o procedowaniu w tej sprawie. W takiej sytuacji, podobnie jak wobec zaniechania w rozpoznaniu sprawy z pierwszego pytania o sygn. P 4/18, należy zapewnić skarżącemu prawo do sądu i dlatego ta część została rozpoznana bez dalszego oczekiwania na stanowisko Trybunału.

2. Uprawnione są wykładnia i stosowanie art. 15c ust. 3 ustawy, które Sąd Najwyższy przyjął w wyroku z 16 marca 2023 r., II USKP 120/22, a co potwierdzają

wyroki z 6 grudnia 2023 r. w sprawach III USKP 24/23 i III USKP 85/23 oraz z 10 stycznia 2024 r., III USKP 54/23, z 21 maja 2024 r., I USKP 28/24 i szereg kolejnych.

Za zasadne należy zatem uznać tezy wynikające z wyroku Sądu Najwyższego z 16 marca 2023 r., II USKP 120/22, a w szczególności stwierdzenie, że przepis art. 15c ust. 3 ustawy z 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji (...), z uwagi na jego niezgodność z art. 2, art. 32 ust. 1 i 2, art. 64 ust. 1, 2 i 3 oraz art. 67 ust. 1 Konstytucji RP, nie może kształtować sytuacji prawnej ubezpieczonego funkcjonariusza.

Podobnie tezę wynikającą z wyroku z 10 stycznia 2024 r., III USKP 54/23, że obniżenie świadczenia do poziomu przeciętnej emerytury, gdy wysokość „ponad” ten wskaźnik została wypracowana po 1990 r., nie można bez stosownego uzasadnienia w konkretnej sprawie zrównywać z realizowaniem w tym okresie służby „na rzecz totalitarnego państwa”. Limitowanie wysokości świadczenia pułapem „przeciętnej emerytury” w większości przypadków doprowadzi do efektu, zgodnie z którym mechanizm „stażowy” nie będzie miał żadnego znaczenia.

Wskazuje się na „ślepe” „równanie w dół” na podstawie art. 15c ust. 3 ustawy, bowiem karze finansowo tych, którzy relatywnie najkrócej służyli totalitarnemu państwu, a swój staż emerytalny wypracowali po „upadku” tego reżimu. Ponadto, funkcjonariusze mający taki sam staż służby po 31 lipca 1990 r. mogą mieć prawo do diametralnie odmiennej wysokości świadczenia, w zależności od tego, czy choćby przez jeden dzień służyli na rzecz totalitarnego państwa. Sprawia to, że mechanizm z art. 15c ust. 3 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy jest oderwany całkowicie od reguły proporcjonalności (art. 31 ust. 3 Konstytucji RP), abstrahuje od powszechnie rozumianego i akceptowanego poczucia sprawiedliwości, które polega na występowaniu racjonalnej adekwatności między czynem a sankcją oraz narusza zasadę równego traktowania ubezpieczonych (wyrok Sądu Najwyższego z 24 maja 2023 r., II USKP 40/23).

Wskazuje się także na kwestie fundamentalne, bowiem jeśli potraktować prawo do określonej wysokości emerytury w kategorii „prawa do własności”, co wydaje się uzasadnione, to efekt art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej godzi w art. 64 ust. 1, 2 i 3 Konstytucji RP. Sumarycznie wskazane naruszenia prowadzą do wniosku, że art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej narusza także prawo do

zabezpieczenia społecznego po osiągnięciu wieku emerytalnego z art. 67 ust. 1 Konstytucji RP (postanowienie Sądu Najwyższego z 2 sierpnia 2023 r., III USK 45/23).

Z tych motywów orzeczono jak w sentencji (art. 398¹⁴ k.p.c.).

M.D.

[a.ł.]